

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Doksanikinci İçtima

30 Kânunusani 1340 Çarşamba

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Zaptı sabık bulâsası	451	4. — Antalya Mebusu Ahmed Sâki Bey ve rüfakasının, Dâvavekilleri Cemiyeti teşekkül eden mahallerde mezkûr cemiyet levhasında mukayyet olmıyan muhamilerin icrayı vekâletten men'leri ve mebhüs vekiller cemiyetlerinin icabında, muhamilerin levhadan terkini kayıtları kararını da vermek salâhiyetini haiz olmalarına dair teklifi kanunisi (2/274)	452
2. — Evraki varide	451		
Lâyhalar	451		
1. — Hariçten celbolunacak faydalı nebatat tohumları ile meyva fidanları ve Amerika asma çubuklarının Gümrük resimleri için İktisat Vekâleti Bütçesine iki yüz bin liralık tahsisat vaz'ına dair lâyhâi kanuniye (1/424)	451:452		
Teklifler	452	Mazbatalar	452
1. — Kângırı Mebusu Talât ve Ziya Beylerin, Muallimlerin hizmeti askeriye-den tecilleri hakkında teklifi kanunisi (2/271)	452	1. — Saruhan Mebusu Edhem Beyin, 8 Teşrinisani 1339 tarihli Mübadele, İmar ve İskân Kanununa zéyolmak üzere (2/262) numaralı teklifi kanunisi ve şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası	452
2. — Diyarbekir Mebusu Şeref Beyin, İdarei Umumiyei Vilâyat Kanununun 136 ve 137 nci maddelerinin tadili hakkında teklifi kanunisi (2/272)	452	2. — Kırkkilise Mebusu Doktor Fuad Bey ve rüfakasının, Sıtma ile mücadele hakkında (2/263) numaralı teklifi kanunisi ve şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası	452
3. — Dersim Mebusları Feridun Fikri ve Ahmed Şükrü Beylerin, Dersim vilâyetinin muhtacolduğu imarâtı zaruriye ve mübremeye hakkında teklifi kanunisi (2/273)	452	3. — Saruhan Mebusu Edhem Beyin, Halı dokunmasında kullanılan Avrupa mamulâtının Gümrük Resminden istisnasma	

Sayfa	Sayfa
dair (2/264) numaralı teklifi kanunisi ve şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası	452
4. — Zonguldak Mebusu Halil ve Niğde Mebusu Galib beylerin, Es'arın galâsı ve mesken ücretlerinin yüksekliği dolayısıyla Ankara şehrinde ifayı vazife eden memurîni mülkiyeye zamaim ierasına dair (2/265) numaralı teklifi kanunisi ve şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası	452
5. — Bayezid Mebusu Şefik Beyin, Mehakimi nizamiye ve devairde alınması lâzımgelen harelara ait Tarifenin 38 nei maddesine müzeyyel (2/266) numaralı teklifi kanunisi ve şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası	452
6. — İzmir Mebusu Rahmi Beyin, Eenebi maden kömürlerinin men'i ithaline dair (2/203) numaralı teklifi kanunisi ve İktisat Encümeni mazbatası (Encümen tarafından müstaceliyet teklifi vardır.)	452
7. — Bozok Mebusu Süleyman Sırrı Beyin, Ağnam Resminin sureti tahsili hakkında teklifi kanunisi (2/79) ve Kavanin ve Muvazenci Maliye encümenleri mazbataları	452:453
Takrirler	453
1. — Karesi Mebusu Vehbi Beyin, Ağnam Tadadı Kanunu çıkıncaya kadar ağnam tadadının tehirine dair takrirleri (4/151)	453:454
2. — Bozok Mebusu Süleyman Sırrı Beyin, yeni kanunun intacına kadar ağnam tadadı muamelesinin tahirine dair takriri (4/151 mükerrer)	454
3. — Tokal Mebusu Hacı Kâmil Efendi ve rüfekasının, Fatsa - Reşadiye yolunun inşa edilebilmesi için Nafia Vekâletinin 1340 senesi bütçesinden on bin lira ifrazına dair takriri (4/145)	454

4. — Bozok Mebusu Ahmed Hamdi Beyin, ahkâm ve mukaddesatı İslâmiye aleyhinde makalât neşreden gazteler hakkında Matbuat Kanunu ahkâmının tatbikine mütedair takriri (4/144)	454:464
---	---------

Evrakı saire **464**

1. — İstiklâl Mahakimi Kanununun 12 nei maddesine tevfikân İstanbul İstiklâl Mahkemesi Riyasetinden mevрут bir aylık mesaiyi mübeyyin cetvel	464:465
--	---------

2. — İstanbul'daki İstiklâl Mahkemesinin tatiline müsaade olunmasına dair İstiklâl Mahkemesi Riyasetinden mevрут telgraf	465:466
--	---------

3. — Sualler **451**

1. — Zonguldak Mebusu Halil Beyin, Rumeli'den hieret eden bâzı Türk ailelere memaliki metrukedeki emlâk ve arazilerine mukabil muhtelif mahallerde verilen emlâk ve araziye Mübadele, İmar ve İskân Vekâletince vaziyed edildiğine dair Başvekâletten tahriiri sual takriri (6/126)	451
---	-----

4. — Müzakere edilen mevad **465**

1. — Telgraf ve telefon umurunun tonsiki hakkında Kanun Lâyihası (1/118) ve Posta ve Telgraf, Adliye ve Muvazenci Maliye encümenleri mazbataları ve Gazetelerle resaili mevkute ve havadis ajanslarına keşide edilecek istihbarata mütaallik telgrafnameler ücuratının tenziline dair İera Vekilleri Riyasetinden mevрут (1/144, 145) numaralı iki kıta lâyihaî kanuniye ile Telgraf ücuratının alehtlak iki kuruşa tenzili hakkında sabık Ertuğrul ve lâhik İzmir Mebusu Hamdi ve sabık Erzincan Mebusu Emin beylerin (2/157) numaralı teklifi kanunisi ve Muvazenci Maliye Encümeni mazbatası	465
---	-----

BİRİNCİ CELSE

Bed'i Müzakerat Saat : 1,48

REİS — Fethi Bey,

KÂTİPLER : Falih Rifki Bey (Bolu), Hakkı Bey (Van)

REİS — Celseyi açıyorum. Zaptı sabık hülâsası okunacak.

1. — Zaptı Sabık hülâsası*Birinci Celse*

Fethi Beyin tahtı Riyasetlerinde bilâhikâ Zaptı Sabık hülâsası kıraat ve aynen kabul ve evrakı varide ahdoldukları mahallere havale edildi. Yeniden inşa edilecek hapsaneler hakkındaki layiha müstacel ruznameye alındı. Hükmümetin teklif edeceği mesaili fevkalâdeden maada mevaddı müstacelede tercih alettereh iera edilmemesi karangir oldu. Aydın ve Mentese sahillere taarruzda bulunan Yunan korsanlarına dair Mentese Mebusu Esad Efendinin sual tahririne Müdafaai Milliye Vekili Kâzım Paşanın verdiği cevap istima olundu. Müdafaai Milliye, Bahriye, Jandarma ve Askerî Fabrikalarla Muhassasatı Zatiyenin 1339 senesine tahsisatı munzamma ilâvesine dair Kanun ikinci defa reye vaz'edilerek ruznamei müzakerata geçildi. 1316 ve 1317 tevellütlü şimendifer müstahdeminiyle telgraf muhabere memurları ve muallimlerin askerlikten istisnalarına dair teklifi kanunilerin reddine mütaallik Müdafaai Milliye Encümeni mazbatası bedelmüzakere tâyini esamiyle reye vaz'edildi. Mârüzükir Tahsisatı munzamma Kanununun (132)

reyle kabul edildiği Makamı Riyasetten tebliğ edilerek teneffüs için Celse tatil edildi.

İkinci Celse

Fethi Beyin Riyasetleriyle küşadolunarak 1316, 1317 tevellütlü bâzı sunufun askerlikten istisnalarının reddine dair Müdafaai Milliye Encümeni mazbatasının Birinci Celsede reye vaz'ında ekseriyet olmadığı anlaşıldığından yoklama yapıldı. Neticede ekseriyetin taayyün etmesiyle müzakerata iptidar edildi. Rize liyasında eşcarı müsmire yetiştirilmesine dair Rize Mebusu Esad Beyin teklifi kanunisi mevzu müzakere olarak heyeti umumiyesi hakkında müzakerenin kifayetiyle İktisat Encümeni'nin tertibettiği mevaddı kanuniyenin müzakeresi kabul olundu. Birinci madde bir müddet müzakere edildikten sonra mevcut tadil tahrirleriyle encümene iade ve Çarşamba günü içtima edilmek üzere Celse tatil edildi.

Reis

Kâtip

Bolu

Ali Fethi

Falih Rifki

Kâtip

Van

Hakkı

3. — SUALLER

1. — Zonguldak Mebusu Halil Beyin, Rumeli'den hicret eden bâzı Türk ailelere memaliki metrukedeki emlak, arazilerine mukabil muhtelif mahallerde verilen emlak ve araziye Mübadele, İmar ve İskân Vekâletince vaziyet

edildiğine dair tahriri sual tahriri Başvekâlete havale edilmiştir. (6/126)

REİS — Zaptı sabık hülâsası hakkında bir itiraz var mı efendim. (Yok sesleri) Zaptı sabık hülâsası aynen kabul edilmiştir.

2. — EVRAKI VARİDE**Lâyhalar**

1. — Hariçten celbolunacak faydalı nebatat

tohumları ile meyva fidanları ve Amerika asma çubuklarının Gümrük resimleri için İktisat Ve-

kâletî bütçesine iki yüz bin liralık tahsisat vaz'ına dair lâyhâî kanunîye (1/424) (Muvazeneî Maliye Encümenine)

Teklifler

1. — Kângırı Mebusu Talât ve Ziya beylerin, Muallimlerin hizmeti askeriyeden tecilleri hakkında teklifi kanunîsi (2/271) (Lâyihâ Encümenine)

2. — Diyarbekir Mebusu Şerif Beyin, İdareî Vilâyat Kanununun 136 ve 138 nci maddelerinin tadilî hakkında teklifi kanunîsi (2/272) (Lâyihâ Encümenine)

3. — Dersim mebusları Feridun Fikri ve Ahmed Şükrü beylerin, Dersim Vilâyetinin muhtacolduğu imarâtı zarurîye ve mübreme hakkında teklifi kanunîsi (2/273) (Lâyihâ Encümenine)

4. — Antalya Mebusu Ahmed Sâki Bey ve rüfekasının, Dâvavekilleri Cemiyeti teşekkül eden mahallerde meskûr cemiyet levhasında mukayyet olmıyan muhamillerin icrayı vekâletten men'leri ve mebhus vekiller cemiyetlerinin icabında muhamillerin levhadan terkini kayıtları kararını da vermek salâhiyetini haiz olmalarına dair teklifi kanunîsi (2/274) (Lâyihâ Encümenine)

Mazbatalar

1. — Saruhan Mebusu Edhem Beyin, 8 Teşrinisani 1339 tarihli Mübadele, İmar ve İşkân Kanununa zeylolmak üzere (2/262) numaralı teklifi kanunîsi ve şayanı müzakere olduğuna dair Lâyihâ Encümeni mazbatası (Mübadele, İmar ve İşkân Encümenine)

2. — Kırkkilise Mebusu Fuad Bey ve rüfekasının, Sıtma ile mücadele hakkında (2/263) numaralı teklifi kanunîsi ve şayanı müzakere olduğuna dair Lâyihâ Encümeni mazbatası (Sıhhiye Encümenine)

3. — Saruhan Mebusu Edhem Beyin, Halî dokunmasında kullanılan Avrupa mamulâtının Gümrük Resminden istisnası hakkında (2/264) numaralı teklifi kanunîsi ve şayanı müzakere olduğuna dair Lâyihâ Encümeni mazbatası (İktisat ve Muvazeneî Maliye encümenlerine)

4. — Zonguldak Mebusu Halil ve Niğde Mebusu Galib beylerin, Es'arın galâsı ve mes-

ken ücretlerinin, yüksekliği dolayısıyla Ankara şehrinde ifayn vazife eden memurîni mülkiyeye zamaim icrasına dair (2/265) numaralı teklifi kanunîsi ve şayanı müzakere olduğuna dair Lâyihâ Encümeni mazbatası (Muvazeneî Maliye Encümenine)

5. — Bayezid Mebusu Şefik Beyin, Mahakimi nizamîye ve devairde alınması lâzımgelen harçlara ait Tarifinin 38 nci maddesine müzeyyel (2/266) numaralı teklifi kanunîsi ve şayanı müzakere olduğuna dair Lâyihâ Encümeni mazbatası (Adliye ve Muvazeneî Maliye encümenlerine)

6. — İzmir Mebusu Rahmi Beyin, Ecnabi maden kömürlerinin men'i ithaline dair (3/203) numaralı teklifi kanunîsi ve İktisat Encümeni mazbatası (Ruznameye)

REİS — Encümen tarafından müstaceliyet teklifi vardır.

7. — Bozok Mebusu Süleyman Sırrı Beyin, Ağnam Resminin sureti tahsili hakkında teklifi kanunîsi (2/89) ve Kavanin ve Muvazeneî Maliye encümenleri mazbataları (Ruznameye)

REİS — Alınacaktır. Henüz tabı ve tevzi' olunmamıştır.

MALİYE VEKİLİ MUSTAFA ABDÜLHÂLİK B. (Kângırı) — Müsaade buyurur musunuz efendim? Tadadı ağnam hakkında Bozok Mebusu Süleyman Sırrı Beyin bir teklifi kanunîsi vardır. Burada Heyeti Celilenin temayülâtı nazarı itibara alınarak tadat zamanının Nisana atılması mevzuubasoldu. Gerek Muvazeneî Maliye, gerek Kavanini Maliye encümenlerinde o surette karar verilmiş, mazbata da takdim edilmiştir. Fakat meselenin chemmiyetine binaen bunun tabı' ve tevzi' edilmeden müzakeresi doğru değildir. Her iki encümenin müstaceliyet talepleri vardır. Bendeniz de bunun müstacel olmasını teklif ve kabulünü istirham ediyorum. Yalnız Heyeti Celilenin temayülâtı tadadın Nisanda olmasına nazaran ve elimizde bugün mevcudolan Nizamnameye göre Cuma günü, yani Şubatın birinci günü bâzı vilâyatta tadadı ağnam yapılmak mecburiyetinde olduğuna göre bunun tehir ettirilmesi için Meclisi Âlinizden bir karar idari verilmesini istirham ediyorum. Eğer

muvafık görülürse Şubatın iptidasında tadat yapılmak üzere Heyeti Âliyeniz bir karar verirler. Bendeniz de tebliğ ederim ve tadat yaptırمام. (Muvafık sesleri)

REİS — Efendim! Maliye Vekili Beyefendi Ağnam Resminin sureti tahsili hakkında mevcudolan kanunun müstacelen müzakeresini teklif ediyorlar. Fakat 'kanun henüz tabı' ve tevzi' edilmemiştir. Aynı zamanda Vekil Beyfendi elde mevcut kanunlara nazaran Şubatta yapılacak olan bu tadadın Nisana tehiri için Heyeti Âliyenizden bir kararı idari istiyorlar. Bu teklif olunan lâvihai kanuniye ve tadadın Nisana tehiri Muvazenei Maliye ve Kavanini Maliye encümenleri tarafından da tasvibedilmiştir. Binaeneleyh bu hususu reye koyacağım.

VEHBİ B. (Karesi) — Reis Bey! Bir takrir takdim edelim de usulü dâhilinde olsun. Tahrirî bir teklif olmak lâzımgelir.

REİS — Söylediğim sözler kâğıt üzerine geçiyor. Lüzum yoktur.

REŞİD AĞA (Malatya) — Usulü müzakere hakkında bir şey söyleyeceğim efendim.

REİS — Buyurun efendim.

REŞİD AĞA (Malatya) — Efendiler! Bu ağnam tadadı Anteb ve Urfa taraflarında Şubat iptidasındadır. Bizim taraflarda Mart iptidasındadır. Şubatta tadadedilen mahallerin vakti gelmiştir. Yarın öbür gün Şubattır. Kanun esasen Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenlerinden çıkmıştır. Bunun için buna müstacelen bakılması lâzımdır. Burada bir kanuna karşı yeniden bir karar ittihaz etmek zannederim ki doğru değildir. Her halde bugün müzakere edilmeli ve bir gün evvel çıkarılmalı, muamele intacedilmelidir. Kanuna karşı yeniden bir karar ittihaz etmek muvafık değildir.

FERİDUN FİKİ B. (Dersim) — Yaşa, vallahi doğru!

REİS — Efendim buyurduğunuz doğrudur. Müstacelen çıkarmak muvafıktır. Yalnız Şubat bir önümüzdeki Cuma günü başlıyor. Bu kanun encümenlerden henüz gelmiştir; tabı' ile Heyeti Âliyenize tevzi' edilmemiştir. Müstacel ruznameye almsa bile Şubat birde iktisa-

bi kanuniyet etmesine imkânı maddi yoktur. Eğer bu kanun kabul edilecek ise o halde tadadı Nisana tehir etmek zaruridir. Yok kabul edilmeyecek ise Şubatta tadat yapmak lâzımgelir ki, esasen mevcut kanun mucibince Şubatta tadat yapılması için Maliye Vekili emir vermeye mecburdur. Bunu tehir etmek için Maliye Vekili Bey tehir kararı istiyor.

EMİN B. (Eskişehir) — Şimdi yapacağımız kanunda hukuki, malî birçok ince işler yoktur. Martta mı sayılsın, Nisanda mı sayılsın meselesidir. Bendenize kalırsa tabı ve tevziine hacet yoktur. Tadattaki farkı hepimiz biliyoruz. (Şubatta sesleri) Şubatla, Mart ve Nisan arasındaki fark ve maksat, yüz koyunu olan bir adamın birisi kışta telef oluyor, dokuzu Martta telef oluyor, Yani ölmüş hayvanları için Ağnam Resmi veriyorlar. Bunun için müstacelen ve bugün tabı ve tevzi edilmeden müzakere edilsin. Tab'a hacet yok. kendimiz yazarız ve bugün kabul ederiz.

VEHBİ B., (Karesi) — Efendim! Elde bir kanun var, yarından sonra Şubat birdir. Bu kanun mucibince ağnamın tadadı icabediyor ve şimdiye kadar tadadedilmekte bulunan ağnam da vardır. Vekil Bey bu tadadın tehirini talep buyuruyor. Cenup vilâyetlerimizde tadedilmektedir. Bâzı manatıkta da Mart birde tadadedilir. Bu kanunun hükmünün tehiri talebediliyor. Fakat bu tehir talebi şifahîdir bu suretle Meslisi Âlide bir yol olmalıdır. Bugün bir şeye şifahî karar verilir, yarın da mühim başka bir şeye şifalı karar veririz ve bu muhtemeldir. Binacnalevh bendeniz bu kanunun hükmünün tehiri için bir takrir takdim ettim. Bir kanunun hükmünü; Meclisten çıkıncaya kadar tehir etmek için Meclisi Âlimiz, icrai salâhiyeti haiz olması itibarıyla, böyle bir kararı idari verebilir. Onun için bendeniz bir takrir takdim ediyorum, kabul buyurursunuz.

REİS — Efendim müsaade buyurursanız takrirleri okuyalım :

Takrirler

1. — *Karesi Mebusu Vehbi Beyin, Ağnam Tadadı Kanunu çıkıncaya kadar ağnam tadadının tehirine dair takriri (4/151)*

Riyaseti Celileye

Ağnam tadadının, kanunu çıkıncaya kadar tehirini ve Hükümete tebliğini teklif eylerim.

Karesi
Mehmed Vehbi

2. — *Bozok Mebusu Süleyman Sırrı Beyin, yeni kanunun intacına kadar ağnam tadadı muamelesinin tehirine dair takriri (4/15 Mükerrer)*

30 . 1 . 1340

Riyaseti Celileye

Bâzı vilâyatta ağnamın Şubatta tadadı, Ağnam tadat Kanunu iktizasındandır. Mezkûr kanunun tadili hakkındaki teklifimde tadat zamanının Nisana tâliki teklif edilmiş ve encümenlerce kabul edilmiştir. Kanunun intacına kadar tadadın tehiri lüzumunun Maliye Vekâletine tebliğini teklif eylerim.

Yozgad
Süleyman Sırrı

REİS — Efendim Karesi Mebusu Vehbi Beyin takriri Süleyman Sırrı Beyin takririyle aynı mealdedir ve daha muhtasardır. Ağnam tadadının, kanunu çıkıncaya kadar tehirini ve Hükümete tebliğini teklif ediyorlar. İşte bu teklifi reyi âlinize vaz'edeceğim. Kabul buyuranlar lütfen ellerini kaldırsın. Aksini reyi âlinize vaz'edeceğim. Reddedenler lütfen ellerini kaldırsın. Ağnam tadadının, kanunu çıkıncaya kadar tehiri teklifi kabul edilmiştir. (Ya çıkmazsa sesleri) Efendim! Böyle reye koydum, böyle kabul edildi, rica ederim.

3. — *Tokad Mebusu Hacı Kâmil Efendi ve rüfekasının, Fatsa - Reşadiye yolunun inşa edilebilmesi için Nafia Vekâletinin 1340 senesi bütçesinden onbin lira ifrazına dair takriri (4/145) (Başvekâlete)*

4. — *Bozok Mebusu Ahmed Hamdi Beyin, ahkâm ve mukaddesatı İslâmiye aleyhinde makalât neşreden gazeteler hakkında Matbuat Kanununun tatbikine mütedair takriri (4/144) (Başvekâlete)*

AHMED HAMDİ B. (Bozok) — izahat vereceğim Reis Bey.

REİS — Temenni takrirleri hakkında müzakere açmak olmaz efendim.

AHMED Hamdi B. (Bozok) — Herkes izahat veriyor. Ben de izahat vereceğim efendim; müsaade buyurun!

REİS — Buyurun.

AHMED HAMDİ B. (Bozok) — Efendim bir memlekette hürriyeti fikriye olmazsa o memlekette terakki yolları mesdud demektir; bunu Heyeti Celileniz kabul eder. Tabii hürriyeti fikriyenin nâşiri matbuattır ve buna kimsenin bir diyeceği yoktur. Matbuat, hür ve serbest olmalıdır. Fakat bu matbuatın hürriyeti Devletçe tanınmış, Devletin dini olan dini İslâmın tahkir ve tezyif derecesine gelmemelidir. Bu o dereceye gelirse sabır taşar. Buna hürriyet denmez, buna tecavüz derler efendiler! Şimdi matbuatta, birtakım gazetelerde Kuran-ı Azîm üşşan hakkında (Köhne bir kanundur, eskimış bir kanundur) gibi tâbirler vardır. (Haşa sesleri) Daha bunun gibi tahkirâmiz, tezyifâne ve edyan ve ahkâmı İslâmiyemiz aleyhinde birçok tâbirat vardır. Matbuat Kanunumuzda, bunlar hakkında cezalar olduğu halde müddeiumumiler takibat yapmıyorlar. Böyle tahkir ve tezyifi havi makalât neşredenler hakkında müddeiumumiler takibat yapmaya mecbur iken, hiçbir taraftan takibat yapılmamıştır. Bu takririmle Adliye Vekilinden temenni ediyorum; bu gibiler hakkında takibatı kanuniye icra edilsin. Matbuat Kanunumuzda bu hususta ahkâm mevcuttur. Bunu tabii Heyeti Celileniz de kabul edersiniz. (Gürültüler)

REİS — Efendim! Ahkâmı kanuniyemizde meveudolan birtakım mevaddın tatbikini temeniye dair olan bir takrir veriyorlar. Başvekâlete veriyoruz. Bunun hakkında müzakere mi açalım?

YAHYA GALİB B. (Kırşehir) — Müsaade buyurun da söyliyelim.

HÂFİZ İBRAHİM Ef. (İsparta) — Temenni takrirleri iki türlüdür. Ya tasviben gider, ya havaleten gider. Başka suretle olamaz. Bunu Meclisi Âlinin reyine vaz'ediniz.

NAİM HÂZİM Ef. (Konya) — Bir satır okuyacağım efendim; müsaade buyurun! Son gelen İctihad Gazetesinin «İctihadın Müdebbir Fikirlerinden» serlevhası altında iki satır vardır ki, en büyük akîdemize de tecavüz ediliyor. (Kürsüye sesleri) Kâinatı aklına estiği gibi idare eden bir (Zatîâlâ) kabul etmeyi büyük

safdillik göstermekle kalmaz. Aynı zamanda nâkabîli tedavi bir mantıksızlığa sevk ederek ruhu beşerin hüznengiz bir derecede küçülmesini de meddi olur diyor. Abdullah Cevdet -ki, daima mahkemelerde melûn içtihadından dolayı sürünüp gidiyor - bakınız ne hezeyanlarda bulunuyor. Bendenizce Zatiâlâyâ inanmıyan rezillerdir. (Yaşa sesleri) Bugün Garb felsefesi Ruhualâyı kabul etmekle kalmaz.

REİS — Efendim, bunun hakkında müzakere açmak için Heyeti Celîlenin karar vermesi lâzımdır. (Evet, karar vereceğiz sesleri) Neyi neye vaz'edeceğim? Aynı tahrir hakkında müzakere mi açacağız? Sahibi tahrir tahririni izah etmiştir ve bu izahat zapta geçmiştir. Keyfiyet Başvekâlete verilmiştir. (Kâfi değildir sesleri) Efendim! Kâfi olmadığımı söylüyorlar. Reyî âlinize arz edeceğim. Müzakere açılmasını muvafık görenler lütfen el kaldırsın. Aksini reyî âlinize vaz'ediyorum. Kabul etmiyenler lütfen el kaldırsınlar, müzakere açılması muvafık görülmüştür.

Yahya Galib Bey buyurun.

YAHYA GALİB B. (Kırşehir) — Efendim, her müttemiddin memleketin matbuatı vardır. Fakat bizim matbuatımıza maalesef memleketin matbuatı diyemeyeceğim. Dünyada nifak ve şikak ne kadar vücut gösterirse bizim matbuatımız onun onbin misli fazlasıyla nifak ve şikak mastarıdır.

KILIÇ ALİ B. (Gaziantep) — Koleksiyonlar meydandadır.

YAHYA GALİB B. (Devamla) — Sultan Hamid zamanındaki matbuat bugünkünden daha millî, daha medenidir. (Gürültüler yok, yok sesleri)

TUNALI HİLMİ B. (Zonguldak) — Hayır arkadaşlar, onu katıyen reddederim. (Zaten kabul etmiyoruz sesleri) Abdülhamid devri ile mukayese olamaz.

YAHYA GALİB B. (Devamla) — Hulûskârlığın lüzumu yok.

TUNALI HİLMİ B. (Devamla) — Hulûskâr sensin. Sana reddederim. Sultan Hamid'in hulûskârısın!

YAHYA GALİB B. (Devamla) — Sultan Hamid zamanındaki matbuatta hissiyatı millîye daha ziyade mevzuattı. (Gürültüler) Bunlar bakarsınız Devletin, milletin en buhranlı

zamanında Devletin emniyetini ihlâl edecek makaleler yazarlar. Gûya koca bir milletin tek-mil âmâli ruhiyesi bu beyefendilerin eline verilmıştır. (Gürültüler)

ALİ RIZA B. (İstanbul) — O Abdülhamid'in matbuatıydı.

YAHYA GALİB B. (Kırşehir) — Beyefendiler! Acele etmeyiniz! Durunuz, izah edeceğim. (Gürültüler, ayak patırdıları) (bütün matbuata teşmil edemezsiniz sesleri)

CELÂL NURİ B. (Gelibolu) — Yahya Galib Efendi bütün matbuata teşmil edemezsiniz, hakkınız yoktur.

YAHYA GALİB B. (Devamla) — Sizin gazetenez dahi Celâl Nuri Beyefendi! Sizin dahi kardeşimizin yazdığı makale buradadır. (Gürültüler)

TUNALI HİLMİ B. (Zonguldak) — Reis Bey nedir bu tecavüz? Başkasının kardeşini neye karıştırıyorlar? Bu milletin kürsüsü nezih-tir, burada şahıs mevzuubahsolamaz.

YAHYA GALİB B. (Devamla) — Ben de milletin vekiliyim. Otur, oturduğun yerde! (Patırdılar) Patırdı ile değil!

TUNALI HİLMİ B. (Zonguldak) — Bu kürsüde böyle bir şey söylenemez, hulûskâr sensin!

YAHYA GALİB B. (Devamla) — Bu vatanperver efendiler, bu fedakâr efendiler, mütarekede sükût ederler. İçinde müstesna efendiler de vardır. Onlar milletin nazarında malûmdur. Onlar hiçbir vakit bu şeye dâhil olamazlar. Fakat Celâl Nuri Beyefendi sizin biraderinizin yazdığı makaleler göz önündedir. Siz telgrafla tekbettiniz. (Bravo sesleri) Ne salâhiyetle kalkıp patırdı ediyorsunuz? Matbuat daima milletin menafîini takibetmekle mükelleftir. Şahsi entrikalara alet olamazlar. Biraderinizin yazdıklarını düşünmek lâzımdır. Cumhuriyet olur, aleyhinde yazı yazarlar.

CELÂL NURİ B. ((Gelibolu) — Lehinde de yazan vardır.

YAHYA GALİB B. (Devamla) — Lehinde yazana sözüm yok. Vaktaki İstiklâl Mahkemesi gider, kuzu gibi olurlar. O vakit başlarlar zilletin en büyüğünü göstermeye. Ayıptır, ayıp bunlar! Osmanlı matbuatıdır. Türk matbuatı böyle yapmaz. Türk matbuatı işte burada iki tane vardır. Arzı endam etmiştir.

HÂLİS TURGUD B. (Sivas) — Başka yok mu?

YAHYA GALİB B. (Devamla) — Başka yok. (Gürültüler) Başka yok...

HÂLİS TURGUD B. (Sivas) — Memleketin matbuatına böyle söylenemez. Matbuatı, vilâyet matbuatı hepsi bu milletin, bu memleketin matbuatıdır, Türk matbuatıdır. Sözüünüzü geri alın!

YAHYA GALİB B. (Devamla) — Çık buraya söyle!

HÂLİS TURGUD B. (Sivas) — Çıkarım, sözünü geri al! Hepsini de Türk matbuatıdır.

YAHYA GALİB B. (Devamla) — Bu efendiler!.. (Gürültüler)

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — İstanbul matbuatı da bizim matbuatımızdır.

YAHYA GALİB B. (Devamla) — Bizim matbuatımız vatanın menafii için çalışanlardır. Hangisi çalışırsa odur. Vatanın mazarratı için kalem yürüten efendiler bizim matbuatımız değildir. Beyefendiler! Açımız matbuatı, en ziyade hedefi tecavüz addettikleri Büyük Millet Meclisidir.

FALİH RIFKI B. (Bolu) — Kabahat onu söyliyemlerdedir.

YAHYA GALİB B. (Devamla) — En ziyade hedefi tecavüz addettikleri Cumhuriyettir. Efendim! Bir gün olur, Fethi Beyefendi kalkar burada bir söz söyler, ertesi günü gazetelerde binlerce makale, iki başvekil beyninde harb başlamıştır. Ne harbi? (Kabahat bunu söyliyemlerdedir sesleri) Bizim gayet serbest bir Meclisimiz vardır. Reisimiz çıkar söyler, âzamız çıkar söyler, ne yapılmak lâzımgelirse o yapılır. Bakınız beyler! Hepsini meydandadır. Neden bu gazeteler mütarekeden sonra bir ermeni sansürüne, bir rum sansürüne serfûrû ettiler? Mademki o kadar vatanperverdiler...

RUŞEN EŞREF B. (Karahisarı Sahib) — Yahya Galib Bey! Bu sözleri burada söylemeyiniz! Söylenecek söz değildir. (Ne yapsınlar sesleri)

YAHYA GALİB B. (Devamla) — Yunus Nâdi Bey ne yaptı? Onlar da onu yapardı.

RUŞEN EŞREF B. (Karahisarı Sahib) — O vakit bütün Devlet serfûrû etmişti. O başka meseledir. Matbuatı başkadır. Onu teşrih ediniz!

YAHYA GALİB B. (Devamla) — Beyefendi! Sen matbuatın mümessili değilsin, sen de Millet Meclisi âzasındansın. Çıkar burada söylersin!

RUŞEN EŞREF B. (Karahisarı Sahib) — Sen neysen ben de oyum.

TUNALI HİLMİ B. (Zonguldak) — Eğer ben sana karşı sükût edersem matbuatın kaatili olurum. Sana matbuatı öldürtmem. Sen Abdülhamid devrini yaşıyorsun. Sana uğurlar olsun!

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Usul hakkında söz isterim.

YAHYA GALİB B. (Devamla) — Bu milletin mümessili olan bu efendiler, dünyada ne kadar mukaddesat varsa hangisine tecavüz etmemişlerdir, hangisine? Ne salâhiyeti vardır? Milletın mukaddesatına tecavüz eden, Büyük Millet Meclisine tecavüz eden, her şeye tecavüz eden bu adamlara bu salâhiyeti kim vermiştir? Neden milleti temsil ediyorlarmış bu efendiler? Milleti temsil edenler, millete fedakârlık edenlerdir. Binaenaleyh bunların doğrudan doğruya bu kadar uluonta yürümelerine mâni olmak lâzımgelir. (Matbuat serbesttir. sesleri)

CELÂL NURİ B. (Gelibolu) — Ağzına birer kilit vurun!

AHMED SÂKİ B. (Antalya) — Kanun vardır Galib Bey! Kanun var.

YAHYA GALİB B. (Devamla) — O kanunu tadil edeceğiz. Beyefendiler! Hakikat öyle bir şeydir ki, ne patırdı ile kapanır, ne de gü-rültü ile susturulur. Bu bir hakikattir. Binaenaleyh milletin mukaddesatına tecavüz edenler, Devletin vaziyeti esasıyesine karşı yürüyenler, her şeyde kusur görüp milleti tefrikaya düşürenler; Türkün matbuatı değildir. Türkü temsil edemezler. Bunun aksini ispat edecek bir deliliniz varsa gelin, söyleyin! Ben de işiteyim.

REİS — Feridun Fikri Bey! Usul hakkındaki mı?

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Vazgeçtim efendim.

CELÂL NURİ B. (Gelibolu) — Efendim rüfekadan biri mukaddesata tecavüz eden gazetelerin aleyhinde takibatı kanuniye icra edilmediğine dair aşağı - yukarı sual mahiyetinde bir takrir verdi.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Temenni temenni.

CELÂL NURİ B. (Gelibolu) — Hayır efendim; sual olması lâzımgelen bir takriri temenni şeklinde verdi. Binaenaleyh müzakere bunun üzerinde cereyan edebilir. Başka bir şey üzerinde müzakere cereyan edemez. Binaenaleyh Yahya Galib Beyefendinin bütün matbuatı teşni ederecesine bir muhasebe açmasına tahammülümüz yoktur.

AVNİ B. (Bozok) — Niçin yok? Karar verdik.

CELÂL NURİ B. (Devamla) — Hayır efendim; buna karar verilmedi. Yalnız temenni takririni hakkında karar verildi. Binaenaleyh bu şekil müzakere sadet haricindedir. Bunu vesile ittihaz ederek bütün matbuatı teşhir etmeye lüzum yoktur. Sadede rücu etmemiz lâzımgelir. Başka bir şey müzakere edemeyiz.

YAHYA GALİB B. (Kırşehir) — Siz sayınız. Hangileri doğru, hangileri doğru değildir?

REİS — Efendim! Filvaki Bozok Mebusu Hamdi Beyin ahkâm ve mukaddesatı diniye alayhinde makalât neşreden gazeteler hakkında Matbuat Kanunu ahkâmının tatbikine dair takriri var. Bu takrir okundu. Bu bapta Heyeti Celile bugün burada müzakere açılmasını muvafık gördü. Binaenaleyh açılmış olan müzakere bu takririn hududunu tecavüz etmiyecektir.

İHSAN HÂMİD B. (Ergani) — Mevzu anlaşılmalı. Neyi müzakere edeceğiz, neye karar vereceğiz?

REİS — Efendim! Mevzu hakkında sahibi takrir izahat verdi, burada değil miydiniz?

İHSAN HÂMİD B. (Ergani) — Buradayım efendim. Hiçbir şey anlamadım, mevzu neye dairdir? İzah edilsin. Mevzu yok, neye karar vereceğiz?

RAGİB B. (Kütahya) — Temenni takririnin usulen aîdolduğu mahalle gönderilmesi icabeder. Böyle bir müzakereye lüzum yoktur.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Müzakere kâfi efendim.

KÂZİM VEHBİ B. (Ergani) — Muhterem efendiler; evveleminde şurasını söyliyeyim ki, muatbuata karşı hiçbir kaydım garazım yoktur. Bendeniz matbuatın hürriyetine fevkalâde hürmetkârım. Ve bilâkaydüşart bu hürriyetin ihlâl edilmemesini arzu ederim. Matbuat malûmu-

âliniz memaliki mütemeddinede dördüncü kuvvet addolunur. Efkârı umumiyenin tezahürat ve intibaatını bize bildirir. Şu kadar ki, dünyada her hürriyet gibi matbuatın da hürriyeti mukayyedir. (Bravo sesleri) Matbuatın hürriyeti kendi dairesini tecavüz ederse o takdirde benim hürriyetime tecavüz eder. Bu suretle bir zulüm olur, Anarşi olur.

Efendiler! Gerek efradın ve gerek cemiyatın seciyei fârikai medeniyesi bir şeydir. Oda her nevi efkârı kemali sükûnla, kemali rûştile münakaşa etmek ve her fikre tahammül göstermektir. Fakat bu fikirler bir nezahet ve asalet altında tecelli etmek şartıyla... Matbuat hürdür, fakat matbuat hiçbir zaman bu memleketin ve 350 milyonluk kütle muazzamanın akaidi vicdanıyesine taarruz etmek salâhiyetini kendinde bulamaz.

Efendiler! Bendenizden evvel buraya çıkan refikî Muhteremim Naim Hâzım Efendi; içtihat ve tâbiri lâyıkıyla İlhâd gazetesinden bize bir fıkra okudu. O fıkroda diyor ki; Kâinatta aklının estiği gibi bir Zatiâlâ kabul etmek sadde sâfidilliktir, yani hamakatın kamusu nezaketteki ifadesi, sâfidillik ifadesiyle kalmaz. Bilâkis ruhların hüznengiz bir surette küçülmesini müceddi olur. Dini İslâmî Teşkilâtı Esasiye Kanunu mucibince kabul eden ve tesbit eden ve tarihin en uzak devrinde ellerinde kılıç olarak şimdiye kadar İslâmî himaye eden ve Sakarya'da Yunan'a karşı müdafaa ederken ruhu Muhammedîden aldığı feyz ile vazifei vataniyesini ifa eden bir milletin darülhilâfesindeki matbuatın bu gibi sözler sâdir olabilir mi? Bu gibi sözlere ve buna bir Hükümeti İslâmiye müsaade edebilir mi? Şer'üye Vekâleti şimdiye kadar sükûtunu neden muhafaza etti? Mütelayırım. (Adliye Vekili sesleri) (Matbuat, Dahiliye Vekiline aittir sesleri)

HÂFİZ İBRAHİM Ef. (İsparta) — Matbuata karşı Hariciye Vekâleti...

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Orada ki, İstiklâl Mahkemesi Müddeiumumisi uyuyor mu?

KÂZİM VEHBİ B. (Devamla) — Vicdanlarını tecessüs etmek hiçbir zaman hatırımızdan geçmemiştir. Büyük Millet Meclisinde mukarreratı usul ve âdap dairesinde tenkid ve münakaşa edilebilir ve bir mebusun fikri de pekâlâ

muahaze olunabilir. Fakat Heyeti Umumiyyeye teşmil edilemez. Benim şahsıma karşı bir söz söylenebilir. Fakat benim mensubolduğum Meclisi Âliniz ki, Hâkimiyeti Millîyenin en yüksek tecellîgâhıdır: bunun haysiyet ve kudsiyeti mâneviyesine tecavüzî bir şekilde idarei kelâm edilemez. Bendeniz mazideki sahaifi müşevveşeyi karıştırmak istemiyorum. Fakat biliyorsunuz ki, Meclisimizin şahsiyeti mâneviyesine kadar tecavüz vâkı olmuştur. Binaenaleyh bu şekilde matbuatı arzu edemeyiz ve kabul edemeyiz ve bunun için muhakkak surette kuyudu mâniya vaz'etmeliyiz. Söz bundan ibarettir.

REİS — Buyurun Dahiliye Vekili Beyefendi!

DAHİLİYE VEKİLİ FERİD B. (Kütahya) — Efendim! Müzakerenin bidayetinde bulunmadığım için (İstemiyoruz sesleri) eğer teferuata ait bir kusur gösterirsem tabîi mâzur görürsünüz. Çünkü meseleyi bilmiyorum. Yalnız anladığım şudur ki, içtihad mecmuasında bir neşriyat vâkı olmuş öyle mi efendim?

HÂFİZ İBRAHİM Ef. (İsparta) — Karagöz Gazetesini görmüyor musunuz? (Fenkâihû) ayetine muhayyile diyen Vatan Gazetesini gördünüz mü Dahiliye Vekili Beyefendi? (Gürültüler) (Devam sesleri)

HAMDULLAH SUBHİ B. (İstanbul) — Reis Bey biraz sükûnla müzakere edelim.

DAHİLİYE VEKİLİ FERİD B. (Devamla) — O halde arzuyu âliniz üzerine İchtihad mecmuasını, Vatanı, Karagözü ve heyeti mecmuasını birbirine karıştırarak arzı cevap edeyim.

FERİDUN FIKRİ B. (Dersim) — Reis Bey! Takririni okuyunuz daha iyi anlaşılır.

DAHİLİYE VEKİLİ FERİD B. (Devamla) — Takrire de lüzum yok. Efendim! Malûmuâliniz bugün matbuatımız bir Matbuat Kanununa tâbidir. Matbuatımız buna tâbi olduğu gibi tabîi Hükümet de yine bu Matbuat Kanunu ile müteharriktir. Matbuat Kanununun muaddel 16 nci maddesi memaliki Osmaniyede tanınmış olan edyan ve mezahipten ve anasırdan birini tezyif ve tahkir yolunda ve ilh... neşriyat vâkı olursa 11 nci madde mucibince mesul olan kimse bir aydan bir seneye kadar hapse ve yirmi Osmanlı altınından yüz Osmanlı altınına kadar cezaya mahkûm olur. Yani demek ki buna dair bir madde var.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Neye tatbik edilmiyor?

DAHİLİYE VEKİLİ FERİD B. (Devamla) — Müsaade buyurunuz! 31 nci madde muaddele ceraidi matbuata mûtaallik dâvalar mahakimi umumiyyede usulü muhakematı cezaiyyeye tevfiikan ve 12 Şevval 1320 tarihli mevaddı kanuniyyeye tevfiikan rüyet olunur.. Okuduğum kanunun 16, 17, 18, 19, 20, 26 nci maddelerinde mevzuutbahsolan ceraimin bâzısı doğrudan doğruya müddeiumumi tarafından iera edilir.

MUSTAFA B. (Tokad) — Adliye Vekili gelsin öyleyse! (Alkışlar)

HALİL B. (Zonguldak) — Muhterem efendiler bendeniz meseleyi gayet basit telâkki ediyorum. Rûfekayı muhteremeden bir zat her hangi bir meseleden dolayı malûmuâliniz bir mecmuai ilmiye hakkında takibâtı kanuniye yapılmasına dair bir temenni takriri vermişlerdir. Matbuat Kanununda tabiidir ki, bu yapılan neşriyata tekabül edecek ceza muayyendir. Takrir Hükümete gider, o mecmuanın sahibi hakkında takibat yapılır. Mesele halledilir, gider. Fakat maalesef her nedense bu mesele lüzumundan fazla ehemmiyetli telâkki edildi ve mevzuu müzakere oldu. Bendeniz rûfekayı kıramın biraz lüzumundan fazla asabiyete mağlup olduklarını tahmin ediyorum. Efendim! Bendeniz öyle zannediyorum ki, Heyeti Celilenizin burada toplanmasıyla nihayetlenen hareketi fikriyenin istihdaf ettiği hedeflerden biri de hürriyeti matbuattır. Zannetmem ki, Heyeti Celilenizin içerisinde velev bir fert dahi olsun hürriyeti matbuatın aleyhinde her ne suretle olursa olsun bir söz söylemek istesin. Efendiler! Çok istirham ederim söz söylemek, yemek yemek, su içmek, hava teneffüs etmek nasıl ki, her ferdin hakkı ise hürriyeti matbuat da bir milletin hakkıdır. Fakat efendiler! Nasıl ki, bütün insanlar aynı şekilde söz söylemezler, herkesin kendine göre bir lehçesi, herkesin kendine göre bir tarzı tefekkürü varsa, nasıl ki, herkesin kendine göre söylediği söz onun muhassalâi terbiyesi, muhassalâi ruhu, muhassalâi dimağı ise matbuatın da böyle muhtelif safha arz etmesi tabiidir. Bundan dolayı münfail olmak katiyen doğru değildir. Her hangi bir zümrei fikriyyeye mensubolan bir gazeteci kanun dairesinde hareket edebilir.

YAHYA GALİB B. (Kırşehir) — Kanun dairesinde, menafii vataniyeyi gözeterек yazabilir.

HALİL B. (Devamla) — Fakat efendiler mukabil zümrei fikriyelere terettübeden mukaddes bir vazife vardır. O vazife Matbuat Kanununun zilli himayesine sığınmak değildir. Mukabil neşriyatta bulunmak (Ve cadilû billeti hiye ahsen) kaidei kutsiyesine tebaiyet ederek mukabilinde bulunan zümreleri ikna etmektir. (Bravo sesleri)

YAHYA GALİB B. (Kırşehir) — Dedikodulara mukabele edilir mi?

HALİL B. (Devamla) — İstirham ederim efendiler, mevzuubahsettiğimiz mesele gayet tehlikelidir. Söyliyeceğimiz sözlere fevkalâde dikkat edelim. İttihaz edeceğimiz mukarrerata hattâ lüzumundan daha ziyade ehemmiyet verelim. Efendiler! Hürriyeti matbuattan ihtimal ki, her hangi bir tehlike memul olabilir. Fakat efendiler! Hürriyeti matbuatı takyidetmekten tevellüdedecek mehalik o kadar azımdır ki, bu milletin benliğini mahvedebilir. Onun için çok rica ederim bu noktai nazardan müteyakkız bulununuz.

AHMED HAMDİ B. (Bozok) — Takyidetmek istiyen yok.

REİS — Reşid Ağa, usulü müzakere hakkında söyliyecek.

REŞİD AĞA (Malatya) — Peki usulü müzakere hakkında arz edeyim.

Beyefendiler! Heyeti Celileniz bu meselenin müzakeresine karar vermiş buna diyecek yok. Binaenaleyh şimdi müzakere edilecek bir teklifi kanuni yapılmamıştır ki, müzakere edelim. Şimdi bir temenni takriri var.

AVNİ B. (Bozok) — Efkârı milliyenin te-nevvürü için onu müzakere etmek lâzımdır.

REŞİD AĞA (Devamla) — Matbuat hakkında yapılacak cezalar için aidolduğu vekâlete emredersiniz, vazifesini ifa etsin. Etmediği takdirde mezkûr vekâlet hakkında istizah takriri verirsiniz. Şimdi müzakere esnasında matlubolan netice çıkmıyacaktır. Arz ettiğim gibi bu mesele hakkında teklifi kanuni meydanda yoktur. Eski kanun mucibince onu yazan hakkında verilecek ceza muayyendir. Bunlar da aidolduğu vekâletin vazifesidir, yapsın. Yani bunun neticesiz devamından Meclisin günü geçer. Yani

neticede bir şey çıkmıyacaktır. Çünkü ortada bir teklifi kanuni yoktur. Şimdi bu müzakereyi, tehir edelim. Aidolan vekâlet eski kanun mucibince vazifesini ifa etsin. Teklifim bundan ibarettir.

RAUF B. (İstanbul) — Efendim mevzu müzakere olan mesele hakkında muhterem rüfekadan Halil Bey arkadaşımız Heyeti Aliyeye hitap buyururken dediler ki, lüzumundan fazla asabiyet gösterdiniz. Kendilerine arz etmek istiyorum ki, insanlığına takdir eden ve yaşamakta olan her fert, mukaddesat tanıdığı her hangi bir hususa tecavüz eylediği zaman asabiyet için hudut görmemelidir. (Bravo sesleri)

HÂFİZ İBRAHİM Ef. (İsparta) — Bu hususta hayatımı istihkar ederim, billâhilâzîm....

RAUF B. (Devamla) — Heyeti Hükümete, mukaddesata taarruz edilmiş endişesiyle temenni takriri veren arkadaşımız da kendi hayatı için, mukaddesi gördüğü bir şey için, zannediyorum, onsuz yaşamakta lezzet görmediğini ifade etmek istemiştir ve bunu enaz bir asabiyetle en kısa ve meşru bir yoldan ifade etmiştir.

Efendim! Mukaddesata taarruz, lâübaliyane devam ederse bunun daha şedit usullerine gidilmeyeceğini kimse kimseye temin edemez. Mukaddesattan maksat nedir? Bir insanı mânen raptü zapta alan ve beşikten ölüneeye kadar; hafada ve celî hayatta harekâtını tanzim etmek için müesses olan mâneviyattır. Mukaddesatın birisi - ki buna taarruz etmek küstahlıkla tarif edilemez - budur. Mukaddesatın diğeri nedir? - Bendeniz noktai nazarımı arz ediyorum - vatandır. Vatan taarruz edenlere karşı sabır ile, mahdut asabiyetle mukabele edilirse tehlike vardır. Milliyetine taarruz edenlere tahammül eden hayasız olur, şerefsiz olur, muzır olur. (Bravo sesleri)

Efendim bundan sonra bir mukaddes de, insanın kendi duyguları ve insanın şeref ve haysiyeti şahsiyesidir. Buna taarruz edilirse ve taarruza tahammül edilirse memleketine de kendine de muzır olur. (Bravo sesleri) Mukaddes denilen bu esasata hakaret etmemeyi vazifei millet ve din bilmeliyiz. Ettirmemeyi de aynı suretle tahtı temine almak mecburiyetindeyiz. Şu ahval ile, bu ahval ile bu tehlike vardır diye tahammül ettikçe bieyyihal alışıklık hâsil olacaktır. Bu milleti vücuda getiren ve bizi yetiştiren analar ve babalar haysiyetsiz değildir. Biz haysiyetsizliğe

tahammül edersek evlâtlarımızın da haysiyetsiz olarak bu memlekete muzır olacağı ihtimali vardır. Asabiyet hakkında bu noktai nazarı arz ettikten sonra matbuat hakkında da noktai nazarımlı telhisan arz etmeme müsaadenizi rica ederim.

Aylardan beri haklarında hürmet beslediğim, hakikaten Millî Mücahedemizde büyük hizmetler gören Yahya Galib Beyefendi, zannederim, zühul buyurdular. Bugünkü matbuatımızı Sultan Hamid matbuatıyla mukayese ederek Sultan Hamid matbuatına bir renk verdiler. Arkadaşlar! O zamanı da yaşadık, mütareke devrini de yaşadık, Mücahedei Millîye devrini de yaşadık ve bugünü de yaşıyoruz. Allah bir daha Sultan Hamid matbuatının şeklini bu millete nasibetmesin. (Âmîn sesleri.) Sultan Hamid matbuatı ubudiyete lâıyk ve hepsi birbirine faik surette makale yazarlardı. (Handeler) O saltanatı mutlakanın, milletin vergilerinden toplanan Hazinei millete, Hâkimiyeti Millîyeye bilâkaydüşart hâkim olduğu anlarda, o Hazineden aldığı altınlarla, istediği zaman dinliliği, istediği zaman dinsizliği ferman efendimizindir diye telkin eden bir matbuat vardı. O zaman vatanperverler kalem işletmek ve vatani duygularını ihsas etmek için, beyaz kâğıt üzerine kara harflerden mürekkep saturlar dizmek için, Frenkistan'daki sefarete atılarak firar ediyorlardı. Efendiler, hamdolsun, bugün hiyanet edenler, vatandan kaçıyor.

Vatanımız, vatan duygularıyla mütehassıs tenkidata, doğru bulmadığı eser üzerindeki tenkidata her zaman serbestçe, açıktır ve hürdür. Onu tahdidetmek kimsenin hakkı değildir. Matbuatımız hür ve serbesttir. Fakat Muhterem arkadaşlarımızdan Halil Beyin buyurduğu gibi, hürriyetin olduğu gibi matbuatın da aneak ve aneak kanun ile müeyyed bir hududu vardır. Yoksa efendiler, hayatı siyasiyeye girdikten, hattâ girmeden evvel bu âciz arkadaşımızın şahsı hakkında da, mukaddes bildiği şeyler hakkında da taarruz vâkı olmuştur. Matbuatta benim hakunda taarruz vâkı oldu der demez Heyeti Aliyenizden, muayyen bir mesele üzerinde bir karar almak veya temenni tavrini tasviben karar şeklinde göndermek doğru değildir.

Arkadaşlar, efendiler, bir noktayı zaferimizden sonra hür ve müstakil olarak vatanım iftiharla yaşıyacak bir evlâdı olarak arz etmeyi bir vazifei viedaniye biliyorum. Mücahedei Millîye-

nin bidayetlerini derhatır buyurun. İstanbul'da gazete ve matbuat, mukaddesat nedir diye-bilmeyen bâzı adamlar, şu veya bu isimde gazeteler çıkararak vatanın en mukaddes emellerinin dalâlet olduğunu ilân ederken, açık jurnaller şeklinde gazeteler intişar etmekte iken, bugünkü günde intişar etmekte olan matbuatın ekseriyeti kahiresi zindan tehlikeleri karşısında, suikast tehlikeleri karşısında muhbirlerini Anadolu'ya göndermiş, Harekâtı Millîye nedir? Bunu fotoğraflarıyla, tekmil vesâiki neşretmek fedakârlığını göstermiştir. (Bravo sesleri) Bunları unutmuyalım. Bugün intişar etmekte olan matbuat mütareke devirlerinde - arkadaşlar herkesin siniri bir değildir - ölümle karşılaşan insanlar, emel sahibi, gaye sahibi, vatanperver gençler en büyük tehlikelere karşı malûmat, hakikat kaçakçılığı ederek fedakârlık etmişlerdir. Efendiler! İstanbul matbuatının Müdafaa-i Hukuktan aldıkları esaslarla mücahedemizin sonuna kadar İstanbul'da, çok büyük hizmetleri olmuştur ve bunu lisanı şükranla, takdir ile yâdetmek, zannederim, bizden sonra gelecekleri aynı gayeye çalıştırmak için vazifedir. Toptan bir heyeti vurup yıkmak biraz fazla olur. Efendiler! Matbuatta Meclisi Âli tahkir edikli deniyor. Bendeniz de okudum; evet, tahkir edildi. Fakat niçin Meclisi Âli o zaman bu asabiyeti göstermedi? Buna hayret ediyorum.

ALİ SÂİB B. (Kozan) — O vakit de söylendi.

HÜSEYİN RAUF B. (Devamla) — İşitmedim.

ALİ SÂİB B. (Kozan) — Rauf Beyefendi! Evvelki gün bendeniz söyledim.

HÜSEYİN RAUF B. (Devamla) — İşitmedim, bendeniz bulunamadım.

RECEB B. (Kütahya) — Ne demek istiyorsunuz? Bununla Meclis müdahale etmiyerek tahammül mü etmiştir buyuruyorsunuz?

RAUF B. (Devamla) — Arz edeceğim, Meclis tahkir edildi buyurulduğu zaman o mesele mevzuubahsolsaydı ve o zaman Hükümetin nazarı dikkati celbedilseydi ve o zaman Matbuat Kanununun tedvinine başlayıp kanun Meclisi Âliden geçirilmiş olsaydı; bugünkü safha bu dereceye gelmezdi demek istiyorum. Arz ettiğim nokta buydu. Matbuatta, şu veya bu fıkralarda Meclisi Âlinin lüzumsuzluğu müda-

faa edildi. O zaman onlar hakkında bir muamele yapılmadı. Tuhaf bir vaziyettir ve hakikaten şayanı dikkattir. Dahiliye Vekili Beyefendi demin kürsüye gelerek Meclisi Âliyi tenviren Ceza Kanununun matbuata ait maddelerini ifade buyurdular. Bendeniz zannediyordum ki bunun nihayetinde «Evet bunlar böyle idi, Adliye Vekilinin nazarı dikkatini celbettim, şöyle yapıldı» diyeceklerdi. Hayır böyle yapmadılar. Maddeleri okuyup kürsüyü terk ettiler. Anlamadım netice ne oldu?

DAHİLİYE VEKİLİ FERİD B. (Kütahya) — Arkadaşlarımın nazarı dikkatini celbettim.

HÂFİZ İBRAHİM Ef. (İsparta) — Dahiliye Vekili olduğunuzu unutmayınız. Asayiş meselesidir, âdabı umumiye meselesidir.

RAUF B. (Devamla) — Kürsü milletten amelî çalışmak lâzımsa; eğer birbirimizi hissen, vazifeten rencide etmek istemiyorsak, bir odada yan yana iskemlede oturan iki muhterem arkadaş, kürsü millete gelmeden yekdiğerini irşadedebilirdi.

Sonra arkadaşlar! Yahya Galib Beyefendinin bir ifadei aliyelerini de hatırlıyarak söz söylemek istiyorum. Türk matbuatı yalnız Ankara'da çıkan iki gazetedir, diğerleri değildir, demek de pek muvafık olmaz zannındayım. Çünkü efendiler; ne Türklük ve ne de hamiyet inhisara alınmaz. Bunu inhisara almaktan daha büyük tehlike yoktur. Vatandaş olan ve kavanin dairesinde harekâtını tanzim eden her Türk muhteremdir, vatanperverdir, ve Türk'tür. İnkısam ve inhisar kabul etmez. Gazeteler kanun dairesinde hürdür, serbesttir.

Arkadaşlar! Gazetelerde şahsan da hissettiğim zayıf bir nokta vardır. O da eser tenkid edileceği yerde şahıslar tenkid ediliyor ve o kadar ileri gidiliyor ki; bilerek, bilmiyerek o kadar ileri gidiliyor ki, eşhas teşhir ediliyor. Efendiler, teşhir etmek hakkı kanunlarımızda cezanın hangi mertebesidir bilmiyorum, bir gazete ne kadar vatanperver olursa olsun, ne kadar fedakâr olursa olsun, millet ve vatana ne kadar yüksek hizmet ederse etsin bir vatandaşı teşhir etmek hakkını kendinde göremez. İşte bu teşhir meselesi üzerinde, yani mukaddesata karşı, vâzı kanunlar çok şedit davranmalıdır. Efradın şeref ve haysiyeti için de, çok dikkatli davranmak

lâzımdır. Bunun haricinde serbestî kelâm, serbestî fikir, serbestî matbuat mevcudolmalıdır. Kablenneşir sansür memleket için muzır olur efendiler! (Böyle bir teklif zaten yok sesleri). Bu itibarla benim mâruzatım eğer tensibi âliye iktiran ederse bu temenni takriri üzerine bir kanun lâyihası teklif edilsin. Mahallinee ve bütün âlakadar olan vekâletler Matbuat Kanununun herhangi bir noktasında nasıl düşündüğünü söylesin ve her hali nazarı dikkate alınsın ki hürriyeti kelâm, hürriyeti matbuat takyidedilmesin. Hele kablenneşir hiç sansür vaz' edilmesin! (Kim söyledi sesleri). Müsaade buyurun! Bendeniz söyledi diye söylemedim ve bendeniz kendi noktai nazarımlı söylüyorum ve kendi noktai nazarımlı söylerken bunu söyleyemem mi diye sormak da zannederim çok müşkül olur, kaabil değildir. (Handeler). Falan Bey söyledi demiyorum. Benim hatırıma geliyor. O itibarla söylüyorum. Arkadaşlar! Kanun yapılsın ve bunu etraflı düşünelim. Her iki tarafın şeref ve haysiyet ve vatanın selâmeti noktai nazarımdan matbuatımızın; hür ve serbest ve efkâr umumiyeyi vatanî, millî, dinî hislerle takviye, tenmiye eder bir şekilde serbestisini idame edelim. Bendenizin noktai nazarımlı budur.

DAHİLİYE VEKİLİ FERİD B. (Kütahya) — Efendim bendeniz Heyeti Celilenize metni kanunu arz etmiştim. Metni kanun dolayısıyla asıl vazife ve salâhiyet Adliye Vekâletine de taallük etmez; müddeiumumiye taallük eder. Çünkü malûmuâliniz bütün matbuat her gün intişar eden nüshalarından ikişer nüshasını müddeiumumiliğe tovdı ederler. Müddeiumumilik vazâifi meyanma dâhil bir vazifedir. Bu noktai nazardan zannederim ki vazifesini tamamen ifa etmemiş birisi varsa ve eğer o zatında içtihadına muvafık değilse mesul olur. Çünkü müddeiumumi de bu suretle kendi içtihadıyla hareket edecektir. (Kanun ile sesleri). Hayır efendiler! Metni kanun itibariyle değil neşriyat itibariyle ve neşredilen metin itibariyle bu noktai nazardan müddeiumumi lüzum görürse vazifesini ifa eder. Binaenaleyh Hükümet meselesi değildir, yani Dahiliye Vekilinden istenilen şey nedir? Bunu anlamadım.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Dahiliye Vekiline sual teveccüh etmedi ki!

DAHİLİYE VEKİLİ FERİD B. (Devamla)
— Teveccüh etti efendim! Onun için cevap verdim.

HÂFİZ İBRAHİM Ef. (İsparta) — Efendim efkârı umumiyyeye muzır ve onu müteessir eden bu gibi neşriyat dolayısıyla ve bilhassa efkârnumumiyedeki tesirâtı dolayısıyla Dahiliye Vekâletine hiçbir mesuliyet teveccüh etmiyor mu?

ALİ SÂİB B. (Kozan) — En muvafâkı benim kanunu kabul etmektir. Benim kanunu kabul ederseniz hepsi olur. (Handeler).

DAHİLİYE VEKİLİ FERİD B. (Devamla) — Nazarı dikkati âlinizi celbederim. Bizim resmî bir Matbuat İdaremiz vardır. Matbuat idaresi bu tarzda lâzımgelen muamelede bulunmadığını görür ve devaire tebligatta bulunursa o zaman bizim için bir mesele tahaddüs edebilir mi? Halbuki Matbuat İdaresinde bize böyle bir şey vâkı olmamıştır.

HÂFİZ İBRAHİM Ef. (İsparta) — Dahiliye Vekâleti zabıta ahlâkiyyeyle de alakâdar değil midir?

DAHİLİYE VEKİLİ FERİD B. (Devamla) — Efendim matbuat meselesi başkadır, zabıta işi başkadır. İkisi birbirine taallük etmiyen bir şeydir. Garip sualler!.

REİS — Efendim müzakerenin kifayetine dair takrirler vardır. (Kâfi sesleri). Okunacaktır:

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir.

Bozok Mebusu Ahmed Hamdi Beyin takririnin Başvekâlete havalesi ile ruznamei müzakerata geçilmesini teklif eylerim.

30 . 1 . 1340

Ordu Mebusu

Hamdi

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir. Matbuat Kanunu mucibince mukaddesata tecavüz eden matbuat müdür ve muharrirleri hakkında takbati kanuniye icra edilmek üzere Adliye Vekâletine Hamdi Beyin takririnin havalesi ile ruznamei müzakerata geçilmesini teklif eylerim.

30 . 1 . 1340

Bozok Mebusu

Süleyman Sırrı

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir. Ruznameye geçilmesini teklif eylerim.

Rize Mebusu

Ali

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir. Meselenin ne olduğu anlaşılmalıdır. Meclisin zamanının israf edilmemesini ve kanunun malûm olan ahkâmının tabbiki hususunda verilen takririn rey'e vaz'edilmesini teklif ederim.

Rize

Ekrem

REİS — Efendim! Evveleimde müzakerenin kifayetini reyinize vaz'edeceğim. Yalnız Besim Bey kifayeti müzakere aleyhinde söz aldığından söz veriyorum.

YAHYA GALİB B. (Kırşehir) — Efendim şahsım mevzuubahsolmuştur. Bir iki kelime ile cevap vereceğim. Rica ederim, söz gürültü arasında kalmasın!

BESİM ATALAY B. (Aksaray) — Arkadaşlar, biraz sinirlendiniz. Onun için bir hikâye söyleyeceğim. Softanın birisi Yörük çadırında namaz kıldırıyormuş. (Müzakerenin kifayeti hakkında söyleyin, sesleri) Kifayet aleyhinde söylüyorum. İmam öne geçtiği için Yörüğün oğlu kızmış, nasıl oluyor da öne geçiyor? Diye, gece imamı yakalamış, «Ulan; bir daha babamın önüne geçmiyeceksin.» diye söylemiş. İmam gitmiş «Senin oğlun böyle diyor», demiş. O adam da, «Hakikaten onu ben söyleyecektim, sen ileri gidiyorsun», demiş. (Handeler) Onun dediği gibi hakikaten matbuat namı verilen, bizim İstanbul'daki o şeyler biraz ileri gidiyorlar. (Hepsi değil, sesleri) Arz edeceğim arkadaşlar, vâkıa bizim noksanlarımız var. Fakat matbuata düşen vazife, memleketin dinî hislerini, bediî hislerini yıkmak değil, tenmiye etmektir. (Bravo, sesleri) Bendeniz - bir arkadaşımın dediği gibi - buna Türk matbuatı demek bile dilimi kısa tutacağım.

AVNİ B. (Bozok) — Niçin canım?

BESİM ATALAY B. (Devamla) — Çünkü evveleimde dili Türkçe değildir. Bir kere Akşamdan maada, Tanın mı diyeceksin, cenin mi diyeceksin, Tevhidiefkâr mı diyeceksin, tezviri-efkâr mı diyeceksin, bilmem İkdâm mı nedir, ne diyeceğimi ben de şaşım, kaldım. Hangisinin adı Türkçe?

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — İleri Türkçedir.

BESİM ATALAY B. (Devamla) — Duyguları Türkçe değil!...

FERİDUN FIKRİ B. (Dersim) — Bu nasıl kifayet aleyhinde?

BESİM ATALAY B. (Devamla) — Evet kifayet aleyhinde Avukat Bey!

Efendiler! Lûgatin neresini arar, neresini kurcalar, bilmem; kullanılmıyan kelimeleri bulur arkadaşlar!

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Kifayet aleyhindeki müzakere bu mudur?

BESİM ATALAY B. (Devamla) — Dili Türkçe değil, duygusu Türkçe değil. Benim memleketimin tarihi ile, ananesiyle, memleketin hâdisat ve vakayiiyle alâkadar olmaktan ziyade şahsiyatı didikleme ve yıkılması ve hücum edilmesi lâzım olmıyan şeyleri yıkmakla meşgul bulunuyor. Binaenaleyh onlar biraz ileriye gitmişlerdir. Arkadaşlar! Bugün görüyorsunuz, elde üç - beş tane mizah gazetesi vardır. Vaktiyle bunların bir tanesi çıkmıyordu. Bir Hazineifünün kadar, bir Tarık kadar, bir Malûmatın edebî kısmı kadar memlekette nâfi' bir edebî gazete, bir risale çıkıyor mu?... (Çıkmıyor, doğru, sesleri) Memlekete matbuat lâzım. Matbuatsız millet, dilsiz insana benzer. Matbuata hürmet etmek lâzım. Fakat matbuatın da benim hislerime hürmet etmesi icabeder. Fakat arkadaşlar! Bunu söylemekle beraber derim ki, dinden irak olmak, dinsizlik kadar zarardır. «İyyaküm velgulûvvi fid-din feinnehu mâ heleke kavmün kableküm illâ bîgullüvvihim fiddin», diyen Hazreti Peygamber; burada bağırarak ulemanın vazifesinin bittiğini bize göstermiyor. Sıcak odada, sıcak çatının altında ben de bağırırım, vururum, kırarım, keserim... (Ooo!.. Yavaş sesleri) (Handeler) Memlekette, memleketin dinî birliğini, mezhebî birliğini tehdideden birtakım mezahip vardır.

Ulemayı din! Buna karşı ne yaptınız? Bugün öz Türk oldukları halde onların gittikleri yollar, memleketin dinini - affedin - siyasi vahdetini ihlâl edecek bir mahiyet almıştır. Buna karşı ne yapıyorsunuz, bir Mizraklı İlmihal mi yazdınız? (Handeler) Bugün burada bar bar bağırıyorsunuz. Bağırarak bir şey çıkmaz. Adam olun, çalışın.

ESAD Ef. (Menteşe) — O kadar doğru söyleme!

BESİM ATALAY B. (Devamla) — Ben üç sene evvel bu kürsüde memleketteki vatan ve din hislerinin tev'em gitmesini ve köylülere lâzım gelen gıdayı mânevinin verilmesi için (Köy Hocası) nın köylülere meccanen gönderilmesini teklif ettiğim vakit kimlerden muhalefete mâruz kaldığımı ben biliyorum, bilenler de vardır. Binaenaleyh arkadaşlar! Matbuat biraz ileri gitmiştir. Arz ettiğim gibi onlar mâzurdur. Ne dili bana uyar, ne duygusu bana uyar. Bakın tefrikalarına. İngilizceden, ya Fransızcadan tercüme edilmiş şeylerdir. Yahu, Sakarya'da geçen vekayiden ikisini, üçünü yazacak eli kalem tutanımız yok mu? Yoktur. Çünkü memleket hissiyle, Türklük hissiyle, meşbu olmazsa... Halkın içinden tarhana ve bulgurla yetişmek başka şeydir.

HÜSEYİN HÜSNÜ Ef. (İsparta) — İftira etme; Akbaba var.

BESİM ATALAY B. (Devamla) — Arkadaşlar! Başka şeydir. Bununla beraber onlar vazifesini kısmen ihmal etmekle beraber ulema vazifesini tamamen ihmal ediyor. Arz ettiğim gibi aralarında bir cemiyet teşkil ederek istemiyorum, tanassur etmek üzere bulunan Sudan'a göndersinler, istemiyorum; Hind'e göndersinler - ki aynı tehlike başgöstermiştir - Anadolu'da memleketin dinî benliğini ihlâl etmekte olan mezahibin ilgası için halka dinî, halka bedî, halka ilâhî ve kudsî ders vermek için ne yaptılar ve ne yaptınız? Hiç!

REİS — Efendim Yahya Galib Bey şahsına taallük ettiği için izahat verecektir.

YAHYA GALİB B. (Kırşehir) — Efendim Sultan Hamid matbuatı diye bir şey söylemiştim. Fakat Rauf Beyefendinin dediği gibi ben sansürden bahsetmedim. Sultan Hamid zamanındaki matbuatın gösterdiği nezahetten, onun ilmî münakaşalarından bahsetmek istedim. (Gürültüler)

TUNALI HİLMİ B. (Zonguldak) — Abdülhamid diye birinin mümessili misin be adam?!.. Sana beyhude yere Hakan dememişler.

YAHYA GALİB B. (Devamla) — Beyefendiler; Hilmi Beyin matlubuna göre söz söylemeye mi mecburdur, bütün hutaba Allah'a Rica ederim; Reis Beyefendi! Ya bu zatı sustur veyahut bu adam ne vakit kürsüye çıkarsa ben de patırdı edeceğim ona mukabil. (Handeler)

TUNALI HİLMİ B. (Zonguldak) — Bende bu iman, bende bu ses bulunduğca beni bin hakan susturamaz.

REİS — Yahya Galib Bey; Şahsınıza müteallik sözleri tasrih ediniz.

YAHYA GALİB B. (Devamla) — Efendim şahsınıza müteallik... Bir matbuat ki menafii vataniyeye, menafii milliyeye muvafık harekette bulunmaz; bunu tenkid etmek her vatan evlâdının hakkı sarihidir. Bendenizin maksadının hilâfına Yahya Galib bunu istemiştir. Yahya Galib şunu söylemiştir diye beyanatta bulunmak doğru bir mesele değildir. Binaenaleyh matbuatta şimdiye kadar gördüğüm her bir harekâtının menafii vataniyeye, menafii milliyeye, menafii diniyeye muhalif olduğundan dolayı kendisine karşı hücum etmişimdir.

AVNİ B. (Cebelibereket) — Kendini yarım resminle beraber görürsün. (Handeler)

YAHYA GALİB B. (Devamla) — Ne vakit ki menafii vataniye dairesinde hareket eder, o vakit benim nazarımda Türk matbuatı olarak tecelli edecektir. (Hâkimiyet) le (Yeni gün) e Türk matbuatı demekliğim mebdeden müntehaya kadar vatanla, vatanın menafiiyle alâkadar olmaları dolayısıyledir. Benim nazarımda o tecelli etmedikten sonra bin hatip söz söylese yine onlar nazarımda Türk matbuatı olarak tecelli etmez.

HALİS TURGUD B. (Sivas) — Yahya Galib Bey, Hudut haricine çıkar. Böyle manasız söz olmaz ki...

YAHYA GALİB B. (Devamla) — Cehennem dibine gitsin.

REİS — Efendim müzakereyi kâfi görenler lütfen el kaldırsın. Aksini reye vaz'ediyorum. Müzakereyi kâfi görmiyenler lütfen el kaldırsın, Müzakere kâfi görülmüştür.

Takrirler okundu efendim. Bunlardan birisi Ordu Mebusu Hamdi Beyin takriridir. Hamdi Bey, Bozok Mebusu Ahmet Hamdi Beyin takririnin Başvekâlete havale edilmesini, ruznameye geçirilmesini teklif ediyor. Diğer bir takrir de; Ahmet Hamdi Beyin takririnin reye vaz' edilmesini teklif ediyor. Fakat reye böyle bir takririn vaz' edilmesi şimdiye kadar müteamel bir usul değildir. Binaenaleyh Ordu Mebusu Hamdi Beyin teklifini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Aksini reye vaz'ediyorum. Ka-

bul etmeyenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Ruzname müzakeratımıza geçiyoruz. Efendim Rauf Beyefendi beyanatlarında vaktiyle hakaret vakı olduğunu ifade ettiği zaman Receb Beyefendi biraderimiz bundan ne muradedildiğini sormuştur. Rauf Beyefendi izahat vermiştir. Bu izahatı Heyeti Celileniz dinlediniz. Her halde şurasını bendeniz Makamı Riyasetten teyit ve tenkid etmek isterim ki Meclis hiçbir zaman haysiyetine vâkı olacak hakarete sükût etmemiştir ve edemez. (Etmez sesleri)

İZZET ULVİ B. (Karahisarı Sahib) — Öyle bir şey demiyor efendim.

REİS — Divanı Riyasetiniz Meclisin haysiyet ve şerefi namına vâkı olacak her türlü teccüzlere karşı kanun ahkâmını tatbik ettirmek için tamamiyle müteyakkız ve dikkatli bulunacaktır. Bunu temin etmek isterim. (Bravo sesleri.)

NAİM HÂZİM Ef. (Konya) — Şu beyanatı aliyeniz üzerine Makamı Âlinizden bir sual sonmaklığına müsaade buyurunuz efendim.

REİS — Makamı Riyasetten sual sorulmaz ki efendim.

NAİM HÂZİM Ef. (Konya) — Bendeniz bir vazifenin yapıp yapılmadığını soracağım. REİS — Makamı Riyasete sual irad olunamaz.

Evrakı Saire

1 — *İstiklâl Mehakimi Kanununun 12 nci maddesine tevfiakan İstanbul İstiklâl Mahkemesi Riyasetinden mevrut bir aylık mesaiyi mübeyyin cetvel.*

REİS — Ruznamemizde İstiklâl Mehakimi Kanununun 12 nci maddesi mucibince İstiklâl Mahkemesi Heyetinden mevrut bir aylık cetvel var.

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

İstiklâl Mehakimi Kanununun Maddesi mahsusasına tevfiakan mahkememizin bir aylık mesaisini mübeyyin tanzim edilen cetvel leffen arz ve takdim kılınmıştır efendim hazretleri.

23 Kânunusani 1340

İstanbul İstiklâl Mahkemesi Reisi
Cebelibereket Mebusu

Ihsan

REİS — Efendim cetvel de okunacaktır.
VEHBİ B. (Karesi) — Tabî' ve tevzi edilsin,
ondan sonra okunsun.

REİS — Efendim Pekâlâ, tabedildikten
sonra okunsun.

4 — Müzakere edilen mevad

1 — *Telgraf ve telefon umurunun tensiki hakkında (1/118) Kanun lâyihası ve posta, Telgraf, Adliye ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları ve gazeteler ile resaili mevkuhte ve havadis ajanslarına keşide edilecek istihbarata mütaallik telgrafnameler ücretinin tenziline dair İcra Vekilleri Riyasetinden mevрут (1/144, 145) numaralı iki kıta lâyihai kanuniye ile telgraf ücretinin alehtlak iki kuruşa tenzili hakkında sabık Ertuğrul ve Lâhik İzmir Mebusu Hamdi ve sabık Erzincan Mebusu Emin beylerin (2/157) numaralı teklifi kanunisi ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası*

REİS — Efendim! Bugün Telgraf ve telefon kanun lâyihasının encümene havale edilen ve encümeninden tadilen gelmiş olan birkaç maddesini müzakere edeceğiz. Efendim! Bu maddeler tadilen gelmiş olduğu için yazmak isteyenler yazsınlar.

Madde 14. — Hükümet eşhasın tahtı tasarrufundaki arazinin dâhilinde mutasarrıf veya

vekil ve indelicap müstecirin muvafakati istihsal edilerek emlak ve müessesatın dâhilinde veya altında ve üstünde telgraf ve telefon tesisatı icrasına salâhiyattardır. Ancak yapılacak tesisat emlak ve müessesatın itimal ve istifadesini haleldar etmemesi lâzımdır. Tesisat icrası için tarihi tebliğden itibaren üç gün zarfında itilâf ve muvafakat edilmediği veya alâkadarın bulunmadığı takdirde belediyeye müracaat olunarak işbu tesisat yüzünden tevalüdü muhtemel zarar ve ziyan tahmin ettirilip tarafeynee muvafık görüldüğü takdirde işbu bedel tediye ve tesisat icra olunur. Takdir olunan bedele zarı olmıyan taraf mahkemeye müracaatta muhtardır. İşbu müracaat tesisatın icrasını tehir edemez.

REİS — Efendim on dakika teneffüs etmek mecburiyeti hâsıl oldu. Teneffüs için Celseyi on dakika tatil ediyorum.

Hitamı Celse; Saat: 3,10

İKİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 3,40

REİS — Fethi Bey

KÂTIPLER : Falih Rıfık Bey (Bolu), Kemal Bey (Adana)

REİS — Celseyi açıyorum.

2. — *İstanbul'daki İstiklâl Mahkemesinin tatiline müsaade olunmasına dair, İstiklâl Mahkemesi Riyasetinden mevрут telgraf.*

REİS — İstanbul'da İstiklâl Mahkemesi Riyasetinden bir telgraf aldım. Heyeti Celilenize arz edeceğim. Elyevm derdesti rüyet olan suiikası dâvası bittikten sonra artık İstiklâl

Mahkemesinin rüyet edeceği hiçbir mesele mevcudolmadığını İstiklâl Mahkemesi yazıyor. Bi-naenaleyh, mahkemenin tatiline müsaade buyurulmasını arz ediyorlar. (Kabul sesleri)

BAŞVEKİL İSMET PAŞA (Malatya) — İstiklâl Mahkemesinin devamı faaliyetine Hükümetçe lüzum kalmadığını arz ederim.

REİS — Efendim Hükümet İstiklâl Mahke-

mesinin devamı faaliyetine hacet kalmadığını bildiriyor. O halde Heyeti Celilenizin reyini alacağım.

RECEB B. (Kütahya) — Bu meselenin hitamından sonra değil mi Reis Beyefendi?

REİS — Mevcudolan suiikasıit dâvası bittikten sonra İstiklâl Mahkemesinin tatili faaliyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir. (Müttefikan sesleri) Evet efendim, müttefikan.

Efendim diğer bir takrir aldım. Matbuat meselesini istihkak ettiği bir ehemmiyetle müte-

nasip bir surette ve etrafiyle müzakere edebilmek için bir celse hafiye akdi teklif ediyor.

RECEB B. (Kütahya) — Reis Beyefendi bir celse hafiye talebini ihtiva eden takrir, salon samiünden tahliye edildikten sonra reye vaz'edilir. Takrir sahipleri belki esbabı mucibe serdederler. Binaenaleyh, evvelemirde samiün çıkarılmalıdır.

REİS — Hakkınız var efendim, salonda bulunan samiün salonunu tahliye etmelerini rica ederim.

(Salon samiünden tahliye edilmiştir.)

Hitamı Celse; saat: 4,55

(Üçüncü Celse hafidir.)

DÖRDÜNCÜ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 5,10

REİS — Fethi Bey

KÂTIPLER : Mahmud Bey (Siird), Hakkı Bey (Van)

REİS — Celse alenidir efendim. Telefon ve Telgraf Kanununun mevaddı muadelesini müzakereye devam ediyoruz.

Efendim! vaktin gecikmesi hasebiyle Celseyi tatil arzularımı işitiyorum. Yarın saat birbuçukta içtima etmek üzere...

MUSA KÂZİM Ef. (Konya) — Birde olsun Reis Bey! (Birde sesleri)

REİS — Yarın saat birde içtimaı teklif ediyorlar. Erken teşrif ederseniz birde içtima edelim. (Geliriz sesleri) Yarın saat birde içtima etmek üzere Celseyi tatil ediyorum. Yalnız rica ederim birde yoklama yapacağım, bulunmayanlardan kistelyevm yapılacaktır.

Hitamı müzakerat; saat: 5,15